

La societat literària i de pastís de pela de patata de Guernsey - Mary Ann Shaffer i Annie Barrows

El títol ens permet una primera aproximació. *La societat literària*, que actua com a substantiu, suggereix un grup constant de lectors sensats i més aviat ben alimentats; el fet que la societat sigui *de pastís de pela de patata* –l’adjectiu- insinua un estat de misèria i proporciona un contrast dinàmic –gairebé un oxímoron- amb el substantiu. El topònim *de Guernsey*, finalment, aporta el complement circumstancial de lloc que necessitàvem per entendre el sintagma sencer, ja que Guernsey és una illa situada al canal de la Mànega, dependent del Regne Unit, que posseeix un cert interès estratègic. Durant la Segona Guerra Mundial, Guernsey va ser envaïda per les tropes del Tercer Reich: d’aquí ve la precarietat amb què vivien els illencs durant els cinc anys de l’ocupació, que són els que evoca la pela de patata del títol.

La novel·la transcorre l’any 1946. La protagonista és l’escriptora Juliet Ashton, autora d’unes cèlebres columnes periodístiques publicades durant la guerra. La majoria de les cartes, notes i telegrams que formen el llibre són escrites per ella o s’hi dirigeixen. Després de les cartes íntimes que intercanvia amb l’amiga, i de les cartes -entre professionals i amistoses- que de l’editor, arriben les d’un lector desconegut que viu a Guernsey i, de mica en mica, les que li adrecen els altres membres de la societat de lectura de l’illa. Tot llegint, accedim també a cartes escrites per altres habitants de Guernsey, i a les d’un editor americà, que assetja amb vehemència Juliet Ashton tant per la banda sentimental com per la professional.

En la novel·la, els subtemes s’interrelacionen i són abordats des de perspectives diferents segons qui sigui el remitent i el destinatari. A les cartes, l’illa de Guernsey es mostra com un espai poblat de gent afable que; alhora, amaga una història que ningú encara no ha narrat, la de l’ocupació alemanya, que pot tenir un interès comercial, i que alhora pot ser útil a Juliet Ashton per superar el bloqueig que l’acompanya des del final de la guerra, que no es limita a l’escriptura. D’altra banda, el llibre es pot entendre com una defensa convincent del *storytelling*, és a dir, de la capacitat que tenen els relats per generar significats més enllà dels fets literals. Vegem el que escriu Juliet Ashton al seu editor sobre un dels seus corresponents: “Vull parlar amb gent com ell (tot i que segurament no li deuen agradar els escriptors) i que m’expliquin coses de la seva guerra, perquè això és el que a mi m’agradaria llegir, en lloc d’estadístiques sobre cereals”.

En *La societat literària i de pastís de pela de patata de Guernsey*, resulta impossible destriar el registre epistolar de l'atracció que desperta la trama. La majoria dels personatges tenen un tarannà reservat, però a través de les cartes que s'envien mostren una capacitat de síntesi i una brillantor –sovint empeltada del millor humor- de la qual manca la comunicació en directe, sovint malmesa per l'angoixa de la improvisació. El gran mèrit de la carta és que soluciona el problema de la versemblança lingüística, és a dir, la distància entre el parlar del carrer i l'estil literari. Gran part de la informació més rellevant no s'hi esmenta de manera explícita, sinó que el lector l'ha d'endevinar a partir de les al·lusions i les insinuacions (de fet, el personatge més fascinant del llibre va desaparèixer anys enrere). ¿Hi ha cap manera més delicada de revelar la noblesa i la mesquinesa humanes que l'epistolar? Són virtuts que ja coneixíem com a mínim des de *Les amistats perilloses* de Choderlos de Laclos, però que mantenen tota la seva vigència i tota la seva literaturitat (és a dir, la novel·la resulta impossible de traslladar en un altre vehicle, com ara una pel·lícula, sense que se'n perdi l'essència).

En la segona part del llibre, l'escriptora desembarca a l'illa. Coneix llavors els personatges amb els quals tan sols s'havia comunicat per carta. Publica un article sobre la societat literària de Guernsey, a partir del qual els illencs accedeixen al plaer de retrobar-se en lletra impresa. Simultàniament, s'obren subtrames que no detallarem, però que mantenen despert l'interès del lector tant des del punt de vista històric com literari i sentimental. El llibre avança com una espiral, amb els factors d'interès entrelaçats de manera que no deixen de revalorar-se els uns als altres. En contrast amb els protagonistes, apareixen en segon terme veïnes mesquines, periodistes indesitjables i secretàries grimpaïres que compliquen la trama i la fan avançar cap a un final que el lector no té pressa per assolir.

La societat literària i de pastís de pela de patata de Guernsey no eludeix el drama ni la part més fosca de la història d'Europa. Ara bé, tampoc es nega a focalitzar la perseverança, la bondat o la joia. Simplement fa sentir el lector com si conegués els personatges que l'han acompanyat durant unes hores. Tal com ho escriu Juliet Ashton, "l'humor és l'única manera de fer suportable l'insuportable". Probablement ja ho sabíem, però no tothom és capaç de dur aquest aforisme a la pràctica.

La nord-americana Mary Ann Shaffer (1934-2008) va començar a pensar en aquesta novel·la als anys setanta, després d'un primer viatge a Guernsey. Des de llavors, aquesta escriptora d'un sol llibre, amb experiència com a editora, bibliotecària i llibretera, va recollir documentació i va escriure diferents versions d'aquest llibre que

no va acabar ella, sinó la seva neboda, la també escriptora Annie Barrows. El resultat és una novel·la que es llegeix amb facilitat, però que en cap cas no resulta insulsa ni carrinclona.